

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Şiddet Davranışları*

The Attitudes of University Students Regarding Gender Roles and Violent Behaviours

Araştırma



Research

Dr. Tuba Uçar¹, Dr. Yeşim Aksoy Derya¹, Tuba Karaaslan², Özgül Akbaş Tunç³

Geliş/Received : 08.04.2016

Kabul/Accepted: 11.04.2017

Öz

Amaç: Araştırmada üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddete yönelik tutumlarını belirlemek amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın örneklemini İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören 743 lisans öğrencisi oluşturdu. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği kullanıldı. Veriler Ocak-Şubat 2012 tarihleri arasında toplandı.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,87 \pm 1,95$ olup; %61,9'u kızdır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri üzerine etkili olan değişkenlerin cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, anne ve babanın eğitim düzeyi, gelir düzeyi, aile tipi ve annenin çalışma durumu olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Öğrencilerin fiziksel şiddete yönelik tutumları üzerine etkili olan değişkenlerin cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve annenin çalışma durumu olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Yapılan korelasyon analizinde öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel tutum puanları arttıkça fiziksel şiddeti onaylama puanlarının da arttığı belirlendi ($r = -0,35$; $p < 0,05$).

Sonuç: Öğrencilerde geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin fiziksel şiddeti onaylamayı artırdığı saptandı.

Anahtar sözcükler: Toplumsal cinsiyet rolü, Fiziksel şiddet, Öğrenci

Abstract

Aim: The aim of the study was to determine the attitudes of university students towards gender roles and violence.

Method: The sample of this descriptive study consisted of 743 students studying at Inonu University. Personal Information Form, Gender Roles Attitude Scale, and Attitudes Towards Violence Scale were used as the data collection tools. The data were collected between January and February 2012.

Findings: The average age of the students participated in the study was 21.87 ± 1.95 ; 61.9% were female. The variables affecting gender roles of the students were found to be gender, department being studied, educational levels of the mothers and the fathers, income level, type of family and the working status of the mother ($p < 0.05$). The variables associated with attitudes of the students towards physical violence were gender, department being studied, and the working status of the mother ($p < 0.05$). As a result of the correlation analysis, it was found that as traditional attitude scores of gender roles increased among the students, their scores of agreeing with physical violence increased ($r = -0.35$; $p < 0.05$).

Conclusion: The traditional gender roles increase the approval of physical violence among the students.

Key words: Gender role, Physical violence, Student

* Bu çalışma 11-13 Nisan 2012 tarihleri arasında Malatya'da düzenlenen 3. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

1 Yrd. Doç.; İnönü Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Bölümü, Malatya

2 Arş. Gör.; İstanbul Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Bölümü, Malatya

3 Ebe; Çöşnük Toplum Sağlığı Merkezi, Malatya

Giriş

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birbirleriyle ilişkili fakat anlamları ayrı olan ifadelerdir (1,2). Cinsiyet kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönü olarak tanımlarken (2,3), toplumsal cinsiyet toplumun kadına ve erkeğe sosyo-kültürel olarak yüklediği roller ve değerler bütünüdür (3,4,5). Cinsiyet kişiyle birlikte doğar. Toplumsal cinsiyet, kazanılan bir durumdur. Özdeşleşme ve model alma gibi bir öğrenme süreci içerdiği ifade edilir (5).

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğin davranışları ve özellikleri ile ilgili beklentiler ve isteklerdir (6). Bu roller kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade edilişi olarak açıklanabilir. Bebeklere kız ya da erkek olması durumuna göre pembe ya da mavi renkli nüfus cüzdanı alınması süreci ile başlayan toplumsal cinsiyet rolleri dağılımı; aile yaşamı, sosyal yaşam, meslek ve eğitim tercihi gibi birçok alanda etkili olmaktadır (3). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, eşitlikçi ve geleneksel olmak üzere ikiye ayrılır. Eşitlikçi tutumda roller; aile ve evlilik yaşamında, sosyal ve mesleki yaşamda kadın ve erkek arasında eşit biçimde paylaşılır. Geleneksel tutumda ise; kadınların ev işleri ve aile ile ilgili konularda sorumlu olmalarıyla birlikte, mesleki anlamda erkeklerden daha düşük statü ve gelirden çalışmaları, daha düşük düzeyde eğitime sahip olmaları gibi durumlar uygun görülmektedir (4). Öte yandan erkekler kamusal alanda etkindir ve yalnızca fiziksel anlamda değil toplumsal yaşamda da güç ve iktidar sahibi olarak kabul edilmektedir (1).

Toplumsal yaşamda kadına ve erkeğe genel olarak yüklenen roller birçok alanda eşitsizliğe neden olmaktadır (7, 8). Bu eşitsizlik birçok alanda kendini gösterdiği gibi, şiddete yönelik tutumlarda da cinsiyete göre önemli farklılıklar bulunmaktadır (9,10). Diğer bir deyişle kadın ve erkeklerin şiddeti algılayış biçimleri farklıdır (11). Bireylerin şiddete yönelik tutumları çocukluk ve ergenlik dönemindeki sosyalleşme sürecinde belirginleşir (12). Farklı sosyalleşme süreçleri nedeniyle erkekler kızlara göre daha çok şiddet eğilimindedir (13).

Şiddet yaralanma, ölüm, psikolojik hasar, gelişim bozukluğu ya da yoksunlukla sonuçlanan ya da

sonuçlanma riski olan, fiziksel gücün ya da zorlamanın kendi kendine, başka bir kişiye, bir gruba ya da bir topluluğa karşı kasıtlı olarak kullanılmasıdır (14). Şiddete yönelik tutumu aile yapısı, sosyo-ekonomik durum, sosyal çevre ve medya gibi çeşitli etmenler etkilese de (10), en önemli faktör toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumdur (1,15). Üniversite gençliği, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algılarının değiştiği dönemde olmaları açısından (16) şiddete yönelik tutumlarının da incelenmesi önem taşır.

Üniversite gençliğinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile şiddete yönelik tutumlarının belirlenmesi, toplumda eşitlikçi bir tutum geliştirilmesine ve tüm yönleriyle şiddetin önlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle bu araştırma üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ve şiddete yönelik tutumlarını saptamak amacıyla gerçekleştirildi.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Örneklemi

Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi son sınıf lisans öğrencileri oluşturdu. Örnekleme, araştırma hakkında bilgi verildikten sonra davet edilen öğrenciler arasından gönüllü olan 743 lisans öğrencisi alındı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Ocak-Şubat 2012 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler öğrencilere yönelik Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak hafta içi günlerde öğrencilerin ders saatlerinin dışında toplandı. Anket formları öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra dağıtıldı ve doldurularak istendi. Öğrenciler tarafından doldurulan formlar araştırmacılar tarafından toplandı.

Kişisel Bilgi Formu: Bu formda öğrencilerin yaş, cinsiyet, bölüm, medeni durum, ailenin tipi, gelir düzeyi, anne/baba eğitimleri ve çalışma durumları ile ilgili toplam 10 soru yer almaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

(TCRTÖ): Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla Zeyneloğlu ve Terzioğlu (17) tarafından geliştirilen ölçek 38 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek beşli likert tipinde olup, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümlelerine (1, 4, 8, 12, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27); 'tamamen katılıyor' ise 5 puan; 'katılıyor' ise 4 puan; 'kararsız' ise 3 puan; 'katılmıyor' ise 2 puan; 'kesinlikle katılmıyor' ise 1 puan olacak biçimde puanlandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutum cümleleri (2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 23, 24, 25, 28-38) ise yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi biçimde puanlandırılmıştır. Bu puanlama sonucuna göre, ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190, en düşük puan ise 38'dir. Ölçekten alınan en yüksek değer öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach's alfa kat sayısı 0,90 olarak bulunmuştur (17). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alfa kat sayısı 0,88 bulundu.

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ): Çetin (18) tarafından ortaöğretim ve üniversite düzeyinde okuyan öğrencilerin fiziksel şiddete yönelik tutumlarının ölçülmesi amacıyla geliştirilen ölçek 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri beşli likert tipinde olup "hiç katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum", "tamamen katılıyorum" seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10'dur. Ölçekten alınan puanların artması fiziksel şiddetin onaylandığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach's alfa kat sayısı 0,85'dir (18). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alfa kat sayısı 0,87 bulundu.

İstatistiksel analiz

Veriler SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16,0 for Windows yazılımı (SPSS, Chicago, IL, USA) kullanılarak değerlendirildi. Çalışma verilerini değerlendirirken tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin yanı sıra bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi, Kruskal Wallis, Mann-Whitney U testi ve Pearson korelasyon analizi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için İnönü Üniversitesi Rektörlüğü'nden yazılı izin alındı ve kullanılan ölçekler hakkında öğrencilere bilgi verilerek sözlü onamları alındı.

Tablo 1. Öğrencilerin bazı bireysel özelliklerine göre dağılımı

Bireysel Özellikler	n	%
Yaş (yıl) (Ort. ± SS) 21,87 ± 1,95		
Cinsiyet		
Kız	460	61,9
Erkek	283	38,1
Bölüm		
Sosyal	443	59,6
Sağlık	178	24,0
Fen	122	16,4
Medeni Durum		
Evli	16	2,2
Bekar	727	97,8
Anne Eğitim Düzeyi		
Sadece okur-yazar	201	27,1
İlkokul mezunu	288	38,8
Ortaokul mezunu	114	15,3
Lise mezunu	100	13,5
Üniversite mezunu	40	5,4
Baba Eğitim Düzeyi		
Sadece okur-yazar	52	7,0
İlkokul mezunu	213	28,7
Ortaokul mezunu	123	16,6
Lise mezunu	220	29,6
Üniversite mezunu	135	18,2
Gelir Düzeyi		
Düşük	61	8,2
Orta	631	84,9
Yüksek	51	6,9
Aile Tipi		
Çekirdek aile	612	82,4
Geniş aile	120	16,1
Parçalanmış aile	11	1,5
Anne çalışma durumu		
Çalışıyor	82	11,0
Çalışmıyor	661	89,0
Baba çalışma durumu		
Çalışıyor	561	75,5
Çalışmıyor	182	24,5

Tablo 2. Öğrencilerin bazı bireysel özelliklerine göre TCRTÖ ve ŞYTÖ aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması

Bireysel Özellikler	n	TCRTÖ	ŞYTÖ
Cinsiyet			
Kız	460	141,81 ± 17,20	19,57 ± 6,88
Erkek	283	119,73 ± 20,27	23,43 ± 8,87
		t= 15,860	t= -6,626
		p= 0,000	p= 0,000
Bölüm			
Sağlık	178	137,66 ± 23,13	22,24 ± 7,91
Sosyal	443	133,30 ± 19,90	20,07 ± 7,45
Fen	122	127,56 ± 22,24	22,81 ± 9,02
		F= 2,829	F= 8,581
		p=0,000	p= 0,000
Medeni Durum			
Evli	16	128,50 ± 11,29	18,18 ± 5,56
Bekar	727	133,51 ± 21,47	21,10 ± 7,95
		Z=-1,158	Z= -1,271
		p=0,247	p=0,204
Anne Eğitim Düzeyi			
Sadece okur-yazar	201	127,91 ± 19,23	21,49 ± 7,47
İlkokul mezunu	288	134,53 ± 21,30	21,14 ± 7,89
Ortaokul mezunu	114	134,16 ± 20,51	20,01 ± 7,89
Lise mezunu	100	136,42 ± 22,59	20,88 ± 8,24
Üniversite mezunu	40	143,20 ± 24,61	21,42 ± 9,53
		F= 6,370	F= 0,684
		p=0,000	p=0,603
Baba Eğitim Düzeyi			
Sadece okur-yazar	52	126,96 ± 17,64	21,15 ± 6,99
İlkokul mezunu	213	132,08 ± 20,28	21,43 ± 7,11
Ortaokul mezunu	123	133,01 ± 21,31	20,88 ± 8,81
Lise mezunu	220	133,41 ± 22,20	20,58 ± 8,24
Üniversite mezunu	135	138,31 ± 22,00	21,28 ± 8,12
		F= 3,232	F= 0,355
		p=0,012	p=0,841
Gelir Düzeyi			
Düşük	61	129,57 ± 21,96	21,68 ± 8,98
Orta	631	134,63 ± 20,81	21,14 ± 7,71
Yüksek	51	122,73 ± 23,50	19,07 ± 8,91
		F= 8,606	F= 1,824
		p=0,000	p=0,162
Aile Tipi			
Çekirdek aile	612	134,49 ± 20,86	20,94 ± 7,68
Geniş aile	120	128,42 ± 22,83	21,50 ± 8,97
Parçalanmış aile	11	126,91 ± 22,43	21,63 ± 8,93
		KW=7,538	KW=0,040
		p=0,023	p=0,980
Anne çalışma durumu			
Çalışıyor	82	138,57 ± 23,21	19,15 ± 6,79
Çalışmıyor	661	132,76 ± 21,00	21,27 ± 8,02
		t = 2,336	t = -2,292
		p=0,020	p= 0,022
Baba çalışma durumu			
Çalışıyor	561	133,28 ± 21,48	21,08 ± 8,18
Çalışmıyor	182	133,77 ± 20,83	20,93 ± 7,07
		t = -0,268	t = 0,216
		p=0,789	p=0,829

TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, ŞYTÖ: Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,87 \pm 1,95$ olup (min:19; max:34); %61,9'u kız, %38,1'i erkektir. Öğrencilerin %59,6'sı sosyal, %24'ü sağlık ve %16,4'ü fen bilimlerine ait bölümlerde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %97,8'inin bekar olduğu, %84,9'unun orta düzeyde gelire sahip olduğu, %82,4'ünün çekirdek aileye sahip olduğu ve %11'inin annesinin çalıştığı belirlendi (Tablo 1).

Öğrencilerin bireysel özelliklerine göre TCRTÖ ve ŞYTÖ aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 2'de gösterilmektedir.

Araştırmada öğrencilerin medeni durumu ve babanın çalışma durumu ile TCRTÖ ve ŞYTÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0,05$). Ayrıca öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve aile tipi ile ŞYTÖ'den alınan puanlar arasında da anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Öğrencilerin cinsiyetine göre TCRTÖ puan ortalamaları incelendiğinde kız öğrencilerin ($141,81 \pm 17,20$) erkeklere ($119,73 \pm 20,27$) göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları ve ŞYTÖ puan ortalamalarına göre erkeklerin ($23,43 \pm 8,87$) kızlara ($19,57 \pm 6,88$) göre fiziksel şiddeti daha fazla onayladıkları belirlendi ($p < 0,05$).

Araştırmada öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarına göre sağlık alanında öğrenim gören öğrencilerin ($137,66 \pm 23,13$) diğer bölümlerde öğrenim görenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları ve ŞYTÖ puan ortalamalarına göre sosyal bölümlerde öğrenim görenlerin ($20,07 \pm 7,45$) fiziksel şiddeti daha fazla onayladıkları bulundu ($p < 0,05$).

Öğrencilerin anne çalışma durumuna göre TCRTÖ ve ŞYTÖ puan ortalamaları incelendiğinde ise annesi çalışanların daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları ($138,57 \pm 23,21$) ve daha fazla fiziksel şiddeti onayladıkları ($19,15 \pm 6,79$) belirlendi ($p < 0,05$).

Tablo 3. Öğrencilerin TCRTÖ ve ŞYTÖ aldıkları puan ortalamaları arasındaki ilişki

Ölçekler	r	p
TCRTÖ - ŞYTÖ	-0,353	0,000

Araştırmada öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarına göre anne ve babası üniversite mezunu olanların (sırasıyla $143,20 \pm 24,61$; $138,31 \pm 22,00$), orta düzeyde gelire sahip olanların ($134,63 \pm 20,81$) ve çekirdek ailede yaşayanların ($134,49 \pm 20,86$) daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptandı ($p < 0,05$). Öğrencilerin TCRTÖ ile ŞYTÖ puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 3). Bu bulguya göre üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel tutum puanları arttıkça fiziksel şiddeti onaylama puanları da artmaktadır.

Tartışma

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumun her kesiminde kadın ve erkek arasındaki ilişkileri ve cinsiyet rolleri kalıp yargılarını belirlemektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin yansımaya bakıldığında, kadına her alanda karşısına çıkan sorunlar karşısında sessiz kalma, karşıdan gelen her şeyi kabullenme rolleri uygun görülürken; erkeğe sert tartışma yapma, gerektiğinde şiddet uygulama gibi davranışlar uygun görülmektedir (15). Toplum tarafından kabul gören cinsiyet rolleri ve bunun yansıması olan şiddete yönelik tutumlar bazı bireysel etmenlere göre değişiklik gösterebilir.

Araştırmamızda cinsiyetin toplumsal cinsiyet rolleri ve fiziksel şiddete yönelik tutumları etkilediği belirlendi. Kız öğrencilerin erkeklere göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu ve fiziksel şiddeti onaylamadığı bulundu ($p < 0,05$). Benzer biçimde kadınların toplumsal rollerde erkeklere göre daha fazla eşitlikçi rolleri benimsedikleri (1,15,16,19,20,21) ve şiddeti onayladıklarını gösteren çalışma sonuçları bulunmaktadır (10,15,22). Erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip olmaları ve şiddet eğilimlerinin yüksek olması toplumun erkeğe yüklemiş olduğu roller ile açıklanabilir (10,15). Türk toplumunda erkeklere yüklenen geleneksel roller, ev dışında çalışma, aileleri için zorluklarla mücadele etme, evin geçiminden sorumlu olma, parasal kaynaklar üzerinde kontrol sahibi olma ve evin reisi olma gibi sorumlulukları içermektedir (21). Bu nedenle erkekler kendisini, ailede gücün ve iktidarın sahibi olarak görmektedirler (1). Dolayısıyla geleneksel roller ve şiddet türü davranışlar erkekler açısından çok kabul görmektedir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri ve fiziksel şiddete yönelik tutumlarını etkileyen bir diğer etmenin öğrenim görülen bölüm olduğunu belirledik ($p<0,05$). Sağlık alanında öğrenim görenlerin diğer bölümlerde öğrenim görenlere göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları, sosyal bölümlerde öğrenim görenlerin fiziksel şiddetli daha az onayladıkları bulundu. Sis Çelik ve arkadaşları (23) sağlık bilimlerinde okuyanların eşitlikçi cinsiyet tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemesi elde ettiğimiz bulguyu desteklemektedir. Sağlık alanındaki pek çok bölümde toplumsal cinsiyetin tartışılması öğrencilerin eşitlikçi tutuma sahip olmalarına neden olabilir. Sosyal bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin daha az fiziksel şiddeti onaylamaları bu bölümlerde insan davranışlarına ilişkin konuların tartışılması olabilir. Ayrıca öğrencilerin, üniversite içinde ve dışında sosyal ve kültürel yöndeki çabaları, toplumsal bütünleşme ile birlikte farklı davranış biçimlerini geliştirmelerine ve böylece öğrencilerde cinsiyet rolleri ve şiddete yönelik tutumlarda değişikliklere neden olabilir (16).

Araştırmamızda annesi çalışan öğrencilerin annesi çalışmayanlara göre daha fazla eşitlikçi tutuma sahip olduğu ve fiziksel şiddeti onaylamadığı belirlendi ($p<0,05$). Yapılan benzer çalışmalarda

da annesi çalışan öğrencilerin daha yüksek düzeyde eşitlikçi tutuma sahip oldukları gösterilmiştir (16,21).Kahraman'ın (24) kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, kadınların %65'i toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmak için kadınların çalışması ya da eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kadınların çalışma yaşamına aktif olarak katılması geleneksel cinsiyet rollerinin değişmesine ve eşitlikçi rollerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (19,23). Geleneksel rollerden eşitlikçi rollere geçişte anne ve babaya atfedilen cinsiyet rollerindeki değişimler şiddete yönelik tutumlarda da etkili olabilir (22). Eşitlikçi tutumların sergilendiği ailelerde büyüyen çocuklarda şiddet kullanma daha az görülmektedir (1).

Araştırmamızda incelediğimiz diğer değişkenler (medeni durum, anne ve babanın eğitim düzeyi, gelir düzeyi, aile tipi ve baba çalışma durumu) öğrencilerin fiziksel şiddete yönelik tutumlarını etkilemezken, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını etkileyen değişkenlerin anne ve babanın eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve aile tipi olduğu belirlendi ($p<0,05$). Eşitlikçi tutum en fazla; anne ve babası üniversite mezunu olanlar, orta düzeyde gelire sahip olanlar ve çekirdek ailede yaşayanlardan oluşturmaktadır. Toplumsal



<http://www.ajc.com/news/local/photos-outpouring-grief-after-uga-students-die-oconee-county-crash/53tLrah38aDVqk9yCRzXBL/>



SAĞLIK ORTAMINDAKİ ŞİDDETE GELİNEREN NOKTA VE SONUÇLARI

NE YAPMALI? BİRLİKTE NASIL YAPMALI ?

cinsiyet rollerine yönelik tutumların belirlenmesinde toplumsal yapıyı oluşturan çeşitli öğeler belirleyicidir. Literatür incelendiğinde çeşitli araştırmalar kadın ve erkek eğitim düzeyi (15,16,21), gelir düzeyi (16) ve aile tipi (25) gibi unsurların kişinin toplumsal cinsiyet rol kalıpları belirlenmesinde etkisini ortaya koymaktadır. Bu araştırma sonuçları elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin aile yaşamına ilişkin yansımalarına bakıldığında kadına her alanda karşısına çıkan sorunlar karşısında sessiz kalma, özellikle evlilik ile ilgili olarak karşıdan gelen her şeyi kabullenme rolleri uygun görülürken; erkeğe sert tartışma yapma gerektiğinde fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulama gibi davranışlar uygun görülmektedir. Bu anlamda da karşımıza en çok kadın ve çocukları etkileyen şiddet kavramı çıkmaktadır (15,21). Araştırmamızda öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel tutum puanları arttıkça fiziksel şiddeti onaylama puanlarının da arttığı belirlendi ($p < 0,05$). Kodan Çetinkaya (15) yaptığı çalışmada geleneksel cinsiyet rollerinin öğrencilerde şiddete eğilimi artırdığını bulmuştur. Özgür ve arkadaşlarının (22) yaptığı çalışmada öğrencilerin %51'i şiddet davranışlarını içinde yaşadıkları toplumdan öğrendiklerini belirtmiştir. Bu sonuçlar şiddetin oluşmasında geleneksel cinsiyet rollerinin önemli sonuçlarını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgular öğrencilerde geleneksel cinsiyet rollerinin fiziksel

şiddeti onaylamayı artırdığını gösterdi. Öğrencilerin bazı bireysel özelliklerinin (cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, anne ve baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi, aile tipi ve anne çalışma durumu) toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ve bazı bireysel özelliklerinin de (cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve anne çalışma durumu) fiziksel şiddete yönelik tutumlarını etkilediği belirlendi.

Bu sonuçlar doğrultusunda; Üniversite öğrenimde öğrencilere toplumsal cinsiyet rollerine ve fiziksel şiddetin olumsuzluklarına ilişkin eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir. Farklı bölgelerden katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri ve fiziksel şiddete yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

İletişim: Dr. Tuba Uçar

E-posta: tuba.ucar@inonu.edu.tr

Kaynaklar

1. Vefikuluçay D, Zeyneloğlu S, Eroğlu K, Taşkın L. Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007;14(2):26-38.
2. Wienclaw RA. Gender differences: biology & culture. In: Salem Press, Ed. Gender roles & equality: the sociology reference guide series. 1st ed. California and New Jersey: Salem Press; 2011. p.15-16.
3. Dökmen Z. Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar. 3.basım. İstanbul: Remzi Kitabevi; 2012. s.20-1.

4. Taşkın L. Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği. 9.basım. Ankara: Sistem Ofset Matbaacılık; 2009. s.29-30.
5. Ersoy E. Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2009;19(2):209-30.
6. McBride DE, Parry JA. Women's rights in the USA: policydebates and gender roles. 4th Ed. New York and London: Routledge; 2014.
7. Özaydınlık K. Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye'de kadın ve eğitim. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi 2014;14(33):93-112.
8. Şimşek H. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi 2011;25(2):119-26.
9. Kahraman L, Kahraman AB, Ozansoy N, Akıllı H, Kekillioğlu A, Özcan A. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. Electronic Turkish Studies 2014;9(2):811-31.
10. Haskan Avcı Ö, Yıldırım İ. Ergenlerde şiddet eğiliminin görülme sıklığı. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi 2015;8(1):106-24.
11. Demir MC. The public imagery of police work from the perspective of gender: a case study of Ankara. LAP LAMBERT Academic Publishing; 2010.
12. Kızmaz Z. Şiddetin sosyo-kültürel kaynakları üzerine sosyolojik bir yaklaşım. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2006;16(2):247-67.
13. Balkıs M, Duru E, Buluş M. Şiddete yönelik tutumların öz yeterlik medya şiddete yönelik inanç arkadaş grubu ve okula bağlılık duygusu ile ilişkisi. Ege Eğitim Dergisi 2005;6(2):81-97.
14. Global status report on violence prevention 2014. World Health Organization Library Cataloguing in Publication Data. Accessed February 03, 2016, at. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/
15. Kodan Çetinkaya S. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Nesne 2013;1(2):21-43.
16. Pınar G, Taşkın L, Eroğlu K. Başkent üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2008;15(1):47-57.
17. Zeyneloğlu S, Terzioğlu F. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2011;40:409-20.
18. Çetin H. Ergenler için şiddete yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. İlköğretim Online 2011;10(1):68-79.
19. Yılmaz DV, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009;6(1):775-92.
20. Wilde A, Diekmann AB. Cross-cultural similarities and differences in dynamic stereotypes: a comparison between Germany and the United States. Psychology of Women Quarterly 2005;29(2):188-96.
21. Öngen B, Aytaç S. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. Sosyoloji Konferansları 2013;48(2):1-18.
22. Özgür G, Yörükoğlu G, Baysan Arabacı L. Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2011;2(2):53-60.
23. Sis Çelik A, Pasinlioğlu T, Tan G, Koyuncu H. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi. F.N. Hem. Derg. 2013;21(3):181-6.
24. Kahraman SD. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. DEUHYO ED 2010; 3(1): 30-5.
25. Aylaz R, Güneş G, Uzun Ö, Ünal S. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. sted 2014;23(5):183-9.